

Otrovani grad trazi pomoc

Author: [Mitko Jovanov](#)

Smrtonosna isparenja iz topionice ugrozila su citavu jednu generaciju zitelja Velesa.

Scene koje je imao prilike da vidi u svojoj karijeri jedan lekar iz Velesa poredi sa scenama iz nekog horor filma.

"Radjaju se bebe kojima nedostaju pojedini organi. Deformiteti su zastrasujuci", rekao je, zahtevajuci da ne bude imenovan.

Veles, grad u centralnoj Makedoniji, postao je mesto zdravstvene katastrofe. Topionica olova i cinka - koja je uprkos protestima strucnjaka izgradjena na jedva trista metara od najblizih kuca - donela je uzas i patnju u zivote 60.000 stanovnika ovog grada.

Deca nekih 700 gradskih porodica imaju ozbiljne zdravstvene probleme, a samo u poslednjih pet meseci dvoje je umrlo od raka.

Sterilitet i pobicaji su u porastu, a za bebe koje ne pate od plucnih oboljenja, astme, anemije, raka ili drugih teskih zdravstvenih problema smatra se da su imale veliku sreću.

Za lokalne aktiviste i pripadnike zdravstvene sluzbe izvor problema je ocigledan - to je gradska topionica olova i cinka koja vec trideset godina zagadjuje Veles.

Ipak, niko ne prihvata odgovornost za to.

Odstetni zahtevi koje su podneli napaceni stanovnici grada pokazali su da topionica nema jednog vlasnika. Umesto toga, vlasništvo je podeljeno izmedju vise kompanija. Kriticari tvrde da je vlasništvo podeljeno da bi se lakse izbegle obaveze prema poveriocima i dodatno iskomplikovalo resavanje odstetnih zahteva.

Ace Kocevski, gradonacelnik Velesa, izjavio je za IWPR: "Topionica gubi preko 50 miliona evra svake godine, a drzava ipak insistira na tome da ona nastavi sa radom."

Topionica mozda ne proizvodi profit, ali svakako proizvodi zagadjujuce supstance. Kolicina toksicnog otpada u gradu je zapanjujuca.

Najnovija merenja koja je obavio makedonski Institut za zastitu zdravlja pokazala su da se iznad Velesa svake godine oslobadja 62.000 tona cinka, 47.000 tona olova i 120.000 tona sumpor dioksida.

Ove brojke su daleko iznad maksimalnih dozvoljenih nivoa prema medjunarodnim propisima. Emisija kadmijuma u Velesu takodje je za 50 procenata iznad dozvoljene.

Otuda nije neobicno to sto ovaj grad ima najveću stopu smrtnosti u Makedoniji.

Zvanicnici Svetske zdravstvene organizacije uvrstili su Veles 2001.godine na crnu listu najugrozenijih mesta.

U najvecoj opasnosti u gradu su deca koja se radjaju sa deformitetima i unose u organizam toksine, a pri tom ne poseduju imunitet koji bi ih mogao zastititi.

Rozeta Bosilkova, decji lekar u Velesu, kaze: "Moji pacijenti ne reaguju adekvatno na tretman, cak i ako je u pitanju obicna prehlada. Problem je u tome sto su njihovi odbrambeni mehanizmi ozbiljno osteceni."

Sonja Gavrilova, koja predvodi grupu za lobiranje po imenu Udruzenje za zastitu buducih generacija Velesa, opisuje slucaj kada su dve porodice iz Velesa poslale uzorke kose svoje dece na analizu u Centar za mikrobioticku medicinu u Moskvi.

"Jedan uzorak je imao koncentraciju olova sedam puta vecu od normalne, a drugi pet puta vecu od normalne", izjavila je Gavrilova.

Moskovski centar je jedno od malobrojnih mesta koja mogu pruziti tretman za probleme ove dece. Ali malo je onih koji su u stanju da to plate.

Prosele godine, gradonacelnik Kocevski i opstina Veles podneli su tuzbu u ime stanovnika grada, trazeci od drzave odstetu u iznosu od 25 miliona evra.

U tuzbi su naveli da se nacin rada u topionici kosi sa ustavom i propisima o zastiti okoline - ali, kako tvrdi Kocevski, ovaj odstetni zahtev se usporava stalnim zahtevima za dostavljanje novih dokaza.

Kocevski je predlozio da sva poljoprivredna proizvodnja i stocarstvo u regionu Velesa budu obustavljeni zbog visokog sadrzaja teskih metala u zemljistu.

Ipak, detaljni dokazi o ovom zagadjenju, koji su prikupljeni uz pomoc ekoloske grupe Vila Zora, odbaceni su od strane rukovodilaca topionice kao netacni i senzacionalisticki.

Makedonski ministar za zivotnu sredinu, Ljubomir Janev, pokusao je da pronadje izlaz iz pat pozicije izjavom da bi sada trebalo koncentrisati snage na pronalazenje resenja za problem, a ne na potragu za krivcima.

"Nema potrebe za ulaganjem dodatne energije u dokazivanje da je Veles zagadjen, ili u trazenje krivaca. Potrebno je da potrazimo resenja zasnovana na konkretnim merama za uspostavljanje sveobuhvatnog programa zastite," izjavio je Janev za novine "Utrinski vesnik".

Drzava je nedavno objavila da ce oformiti radnu grupu posvecenu resavanju ovog problema.

Ali, sasvim je razumljivo sto stanovnici Velesa ne veruju da ce posle najnovijih izjava zvanicnika uslediti bilo kakvo poboljsanje. Izjave davane u proslosti jos nisu donele nikakve rezultate.

Ministarstvo nadležno za životnu sredinu i regionalno planiranje organizovalo je okrugli sto u februaru ove godine, na kojem je jedna učesnica, Antonia Efremov, iz Agencije za tehnoloski razvoj i ekonomsku zastitu, iznela predlog da se problem Velesa resi tako sto ce se osavremeniti tehnologija koja se koristi u topionici.

Program Ujedinjenih nacija za razvoj, UNDP, nedavno je odobrio donaciju za opremu koja ce se koristiti za pracenje emisije zagadljivaca iz topionice. Ipak, Vera Ristova, sef ogranaka republickog Instituta za zastitu zdravlja u Velesu, koji je ovu opremu primio, odbila je da kaze za IWPR da li je oprema upotrebljena ili ne.

Sa daljim propadanjem zdravlja, gnev stanovnika Velesa raste.

Kocevski je za IWPR izjavio: "Stanovnici Velesa su savest ove zemlje. Makedonija se ne moze nadati prijemu u EU ako ne resi ovaj problem."

Mitko Jovanov je novinar nedeljnika "Denes".

Location: Macedonia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/otrovani-grad-trazi-pomoc>